

NOTATKI FAUNISTYCZNE

Ptaki

Marek Murawski, Krzysztof Antczak

DRUGI PRZYPADEK LĘGU SZABLODZIOMA *RECURVIROSTRA AVOSETTA* NA NIZINIE MAZOWIECKIEJ

Dnia 6 V 2012 roku obserwowaliśmy ptaki na osadnikach ścieków cukrowni Gliniojeck. Wśród stada śmieszek *Chroicocephalus ridibundus*, grupki rybitw rzecznych *Sterna hirundo* i mieszanego stadka siewek zauważyliśmy cztery szablodzioby *Recurvirostra avosetta*, w tym parę ptaków z symptomami lęgowości. Na jednym z odstojników częściowo pozbawionym wody znajdowało się gniazdo: wyraźny, wygrzebany na niedużej łasze w piasku dołek, z materiałem obłożonym po krawędzi. Dało się zauważyć wysiadywanie trwające łącznie kilkanaście minut oraz poprawianie gniazda przez parę ptaków kręcącą się wokół gniazda i w jego strefie. Zniesienie z daleka nie było widoczne. Pozostałe dwa osobniki żerowały, potem wszystkie cztery szablodzioby poszukiwały pokarmu wśród grupy śmieszek. Para lęgowa trzymała się wyraźnie gniazda i obszaru w jego najbliższym sąsiedztwie, natomiast dwa pozostałe ptaki widywane były w różnych częściach zbiornika. Ponowną kontrolę przeprowadzono 13 maja. Niestety w ciągu tygodnia poziom wody po deszczach podniósł się i uprzednia konstrukcja, która była gniazdem na piaszczystym podłożu, uległa zatopieniu. Ptaki założyły gniazdo w innym miejscu, jednak poziom wody wciąż musiał się podnosić, ponieważ to drugie gniazdo wyglądało jak nieruchoma tratwa na wodzie usłana z resztek roślinności. Widzieliśmy jak ptaki próbowały ratować lęg, układając resztki roślin i inny materiał w tym gnieździe w celu umocnienia jego konstrukcji, a samica długo zbierała się do tego żeby usiąść na gnieździe. Potem zobaczyliśmy, jak samica zaczyna stawać okrakiem nad tą niezauważalną z dużej odległości „kępką”, zaczyna mościć się i wreszcie poprawiać jaja – widoczne były przynajmniej dwa. Ptaki obserwowaliśmy z przeciwległego krańca zbiornika, więc nie byliśmy pewni co do faktycznej ilości jaj. Samica zaczęła wysiadywać (fot. 3), a samiec żerował nieopodal. Potem podpłynęły jeszcze dwa szablodzioby i żerowały w pobliżu. Ptaki kontaktowały się ze sobą krótkimi, twardymi i dźwięcznymi głosami. Dnia 20 maja, podczas ostatniej wizyty na osadnikach, nie potwierdziliśmy obecności ptaków, a większość wysepek została zalana. Ptaki utraciły lęg i porzuciły stanowisko.

Podtopieniu uległy również gniazda kilku par śmieszek i rybitw rzecznych. Obserwacja lęgu szablodzioba uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej PTZool.

Jest to drugi, pewny przypadek lęgu szablodzioba na Nizinie Mazowieckiej. Pierwszy miał miejsce w roku 2007. Znalaziono wtedy parę z gniazdem i zniesieniem, na jednej z wysp w środkowym biegu Wisły, pod Prażmowem. Para szczęśliwie wyprowadziła młode, które udało się również zaobrączkować (Bukaciński *et al.* 2007). Miejscem regularnych obserwacji szablodziobów w okresie lęgowym, na obszarze Niziny Mazowieckiej, są okolice Kępy Kamińskiej nad Wisłą, koło Płocka. Od roku 2010 w tym rejonie spotykane były szablodzioby, które wykazywały zachowania lęgowe, ale nigdy nie założyły gniazda. Ptaki tokowały i kopulowały, ale na tym etapie się kończyło. W 2012 roku pojawiły się nawet cztery osobniki, jednak przypuszczalnie do lęgu nie doszło (P. Kozanecki, inf. ustna). Pierwszy lęg szablodzioba w Polsce stwierdzono w roku 1994 pod Wizną (3 pary) – (Lewartowski 1995). W roku 1996 wykryto parę lęgową na osadnikach w Policach (Wysocki 1996). Kolejne dwa lęgi odbyły się w Polsce południowej; dwie pary gniazdowały na Zbiorniku Goczałkowickim (Betleja *et al.* 2002), oraz lęgi dwóch par stwierdzono na Wiśle koło Zastowa Karczmiskiego (Szewczyk 2005).

W roku 2012 w wielu miejscach w Europie, w tym także w Polsce odnotowano nalot szablodzioba. Spotykano wówczas pojedyncze ptaki, pary ptaków, a nawet grupki od 4 do 7 osobników. Część z tych ptaków pozostała na okres lęgowy, również w Polsce (<http://www.birdwatching.pl/>). Być może był to tylko dogodny rok dla tego gatunku, lub początek wyraźnej ekspansji. W naszym kraju szablodziób jest gatunkiem bardzo nielicznie przelotnym i wyjątkowo lęgowym (Tomiałojć i Stawarczyk 2003).

Literatura

- Betleja J., Karetta M., Król J., Schneider G. 2002. *Pierwsze stwierdzenie lęgu szablodzioba (*Recurvirostra avosetta*) na Śląsku*. Ptaki Śląska 14: 167-170.
- Bukaciński D., Buczyński A., Różycki A., Urbanek A. 2007. *Szablodziób *Recurvirostra avosetta* gatunkiem lęgowym na środkowej Wiśle*. Kulon 12: 97-98.
- Lewartowski Z. 1995. *Szablodziób wreszcie lęgowy w Polsce*. Orlik 5: 3.
- Szewczyk P. 2005. *Szablodziób – *Recurvirostra avosetta* (L., 1758)*. W: Wójciak J., Biaduń W., Buczek T., Piotrowska M. *Atlas ptaków lęgowych Lubelszczyzny*; ss. 146-147. LTO; Lublin.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Wysocki D. 1996. *Ptaki wodno-blotne zbiorników wód pościekowych Zakładów Chemicznych „Police”*. Not. Orn. 37: 55-70.
- <http://www.birdwatching.pl/>, 01.07.2012

Adresy autorów:

Marek Murawski, ul. Armii Krajowej 18/22, 06-400 Ciechanów, e-mail: merops@vp.pl
Krzysztof Antczak, os. Książąt Mazowieckich 6/41, 06-500 Mława, e-mail: kuba.antczak@wp.pl

THE SECOND RECORD OF THE AVOCET *RECURVIROSTRA AVOSETTA* NESTING IN THE MAZOVIAN LOWLAND

Summary

On 6 May 2012, we recorded a pair of Avocets and their nest, also two nonbreeding individuals on sewage sedimentation tanks of the sugar-plant at Głinojeck. On 13 May, we noticed that the birds lost the nest as a result of flooding, and they built a nest in another place. It contained two eggs that were incubated. On May 20, we did not find the birds, and major parts of all shoals and islets were flooded. The birds lost the nest and deserted that site. This is the second record of the Avocet nesting in the Mazovian Lowland. This observation is approved by the Avifaunistic Commission of the Polish Zoological Society.

*Andrzej Dombrowski, Łukasz Trębicki, Adrian Tomaszewski,
Agnieszka Parapura, Adrian Polak, Angelika Stefaniuk,
Michał Wódecki, Magdalena Zontek, Magdalena Sikora, Maciej Cmoch*

GNIAZDOWANIE GAWRONA *CORVUS FRUGILEGUS* W POWIECIE SIEDLECKIM W ROKU 2012

W dniach 11-23 IV 2012 w powiecie siedleckim (1412,82 km²) wykonano inwentaryzację kolonii lęgowych gawrona *Corvus frugilegus*. W pracach terenowych uczestniczyli członkowie i współpracownicy Mazowiecko-Świętokrzyskiego Towarzystwa Ornitologicznego, Studenckiego Koła Naukowego Ekologów „Ciconia” oraz Studenckiego Koła Naukowego Przyrodników Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Gniazdowaniu gawrona w Siedlcach poświęcono osobną pracę (Wódecki *et al.* 2012) a poniżej zaprezentowano wyniki w skali powiatu siedleckiego.

W roku 2012 lęgowe gawrony występowały na 11 stanowiskach na terenie 7 gmin i 2 miast. Wykazano łącznie 2112 gniazd w ośmiu czynnych koloniach i na 3 stanowiskach z pojedynczymi gniazdami (tab. 1). Termin kolonia w przypadku Siedlec jest umowny, bowiem ptaki gniazdowały tu w kilkunastu miejscach, które można było pogrupować w 8 wyróżniających się skupisk liczących od 1 do 177 gniazd. Uwzględniając liczbę tak wyróżnionych w Siedlcach kolonii, łączna ich liczba wyniosła w powiecie 18, co daje średnią wielkość kolonii/skupiska gniazd wynoszącą 117,3. Natomiast przy założeniu, że w Siedlcach jest jedno skupisko/kolonia, średnia liczba gniazd w jednej kolonii wynosiłaby 192. Średnie zagęszczenie w skali powiatu wyniosło 149,5 p/100 km² a w zasiedlonych gminach od 0,8 (Skórzec) do 841 p/100 km² (Suchożebry; tab. 2). Trzy największe kolonie, liczące co najmniej 200 gniazd, skupiały 73,6% całej populacji w tym powiecie. Pojedyncze gniazda wykryto w trzech miejscach: Skórzec- zadrzewienie przykościelne, Seroczyn – park wiejski, Wodynie – park wiejski, a trzy pary w przydrożnej alei w Oleśnicy. Dwie największe kolonie w Podnieśnie i Żelkowie oraz kolonia w Iganiach i 24 gniazda

Fot. 3. Szablodziób *Recurvirostra avosetta* na gnieździe – Szyjki Stare 13.05.2012 r. (fot. K. Antczak)
Photo. 3. An Avocet *Recurvirostra avosetta* on the nest – Szyjki Stare, 13.05.2012 (Photo K. Antczak)